Cover Page

INTERNATIONAL JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY EDUCATIONAL RESEARCH
ISSN:2277-7881(Print); IMPACT FACTOR :10.16(2026); IC VALUE:5.16; ISI VALUE:2.286
Peer-Peer Reviewed, Refereed & Open Access International Journal - As per UGC Norms
(Fulfilled Suggests Parameters of UGC by IJMER)
Volume:15, Issue:4(2), April 2026
Scopus Review ID: A2B96D3ACF3FEA2A
Article Received: Reviewed: Accepted
Publisher: Sucharitha Publication, India
Online Copy of Article Publication Available: www.ijmer.in

హిందూపురం కుల మాండలికం – విశ్లేషణ

పరిశోధకులు : రావిపాటి శివయ్య,
పాఠశాల సహాయకులు, తెలుగు,
జిల్లా పరిషత్ ఉన్నత పాఠశాల, నూతిమడుగు,
అనంతపురం జిల్లా.
9885154281,
rayapati03@gmail.com

ఉపోద్ఘాతం (Introduction) :

"భాష అనేది సమాజపు ప్రతిబింబం. ఒక ప్రాంతంలోని భౌగోళిక పరిస్థితులే కాకుండా, సామాజిక అంతరాలు, కుల వృత్తులు కూడా భాషా పరిణామాన్ని ప్రభావితం చేస్తాయి. ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని రాయలసీమ ప్రాంతంలో, ముఖ్యంగా అనంతపురం జిల్లాలోని హిందూపురంలో మాట్లాడే తెలుగు భాషకు ఒక ప్రత్యేకమైన యాస, మాండలిక సొగసు ఉంది. ఈ ప్రాంతం కర్ణాటక సరిహద్దులో ఉండటం వల్ల కన్నడ భాషా ప్రభావంతో పాటు, ఇక్కడి వివిధ కులాల జీవనశైలి, వృత్తులు వారి మాటతీరులో స్పష్టమైన వైవిధ్యాన్ని కనబరుస్తాయి. 'కుల మాండలికం' (Caste Dialect)అనేది కేవలం ఉచ్చారణలో మార్పు మాత్రమే కాదు, అది ఒక సామాజిక వర్గం యొక్క సంస్కృతిని, ఆచారాలను మరియు వారి మధ్య ఉండే పరస్పర సంబంధాలను తెలియజేస్తుంది. ఈ వ్యాసం హిందూపురంలోని వివిధ కులాల వారు ఉపయోగించే పదజాలం, యాస మరియు ఆ మాండలికాల వెనుక ఉన్న సామాజిక-భాషా శాస్త్ర విశ్లేషణను చర్చిస్తుంది."

హిందూపురం పరిసర గ్రామాల్లో వ్యవహారంలో ఉన్న కొన్ని కులాలలోని మాండలికాల గురించి పరిశీలిద్దాం.

కుమ్మరి :

హిందూపురం ప్రాంతంలో కుమ్మరి వృత్తి చేసే వారి మాండలికం చాలా ప్రత్యేకంగా ఉంటుంది. కమ్మరి భాష ఇనుము మరియు నిప్పు చుట్టూ తిరిగితే, కుమ్మరి భాష మట్టి, చక్రం మరియు నీళ్లతో ముడిపడి ఉంటుంది. కుమ్మరి పనిముట్లకు రాయలసీమ యాసలో విభిన్నమైన పేర్లు ఉన్నాయి. 'సారె/సాలె' కుండలు చేసే చక్రం. దీనిని'కుమ్మరి చక్రం' కన్నా 'సారె' అని పిలవడమే ఎక్కువ. మాండలిక ప్రభావంతో సాలె ప్రయోగం ఉంది. 'సారె' అంటే కుమ్మరి వాడు కుండలు తయారు చేసే చక్రం. ఇది కుమ్మరి వృత్తికి జీవనాధారం మరియు అత్యంత కీలకమైన సాధనం.

సారె వృత్తాకారం (గుండ్రంగా) ఉంటుంది. పూర్వం దీనిని చెక్క లేదా రాతితో తయారు చేసేవారు. ఇప్పుడు సిమెంట్ లేదా లోహపు చక్రాలను వాడుతున్నారు. చక్రం మధ్యలో ఉండే ఒక చిన్న గుంట వంటి భాగం నాభి. ఇది కింద ఉండే ఒక చిన్న మొల మీద నిలబడి తిరుగుతుంది.

సానె కోల/సారెల కర్ర : సారెను వేగంగా తిప్పడానికి వాడే చిన్న కర్ర. దీనిని చక్రం అంచున ఉన్న ఒక రంధ్రంలో పెట్టి తిప్పుతారు. కుండలు చేయడం ప్రారంభించే ముందు మట్టి ముద్దను చక్రం మధ్యలో పెట్టడాన్ని "మట్టిని సారె ఎక్కించడం" అంటారు. కొన్ని చోట్ల దీనిని 'సారె చక్రం' అని కూడా అంటారు. మన సాహిత్యంలో మరియు పల్లె ప్రజల మాటల్లో సారెకు గొప్ప స్థానం ఉంది. జీవితం కుమ్మరి సారె లాంటిదని, దైవం కుమ్మరి వాడిలా మనల్ని ఆకృతి చేస్తాడని వేదాంత ధోరణిలో చెబుతుంటారు. ఎవరైనా ఒకే పని మీద విరామం లేకుండా తిరుగుతుంటే "ఏందిరా.. కుమ్మరి సారె లాగా అట్లా తిరుగుతున్నావు" అని సామెతగా వాడుతుంటారు. హిందూపురం పరిసర గ్రామాల్లో కొత్తగా పెళ్ళైన వారికి ఇచ్చే 'సారె' (పెళ్ళి కానుకలు) అనే పదం వేరు, ఈ

Cover Page

INTERNATIONAL JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY EDUCATIONAL RESEARCH
ISSN:2277-7881(Print); IMPACT FACTOR :10.16(2026); IC VALUE:5.16; ISI VALUE:2.286
Peer-Peer Reviewed, Refereed & Open Access International Journal - As per UGC Norms
(Fulfilled Suggests Parameters of UGC by IJMER)
Volume:15, Issue:4(2), April 2026
Scopus Review ID: A2B96D3ACF3FEA2A
Article Received: Reviewed: Accepted
Publisher: Sucharitha Publication, India
Online Copy of Article Publication Available: www.ijmer.in

కుమ్మరి 'సారె'వేరు. కానీ రెండు పదాలకూ"అందించడం" లేదా "రూపొందించడం" అనే అంతరార్థం ఉంది.

సాన/సానె :

చక్రం తిప్పడానికి వాడే కర్ర. హిందూపురం మరియు రాయలసీమ ప్రాంతాల్లో 'సాన' లేదా 'సానె' అనే పదాన్ని సందర్భాన్ని బట్టి రెండు రకాలుగా ఉపయోగిస్తారు. కుమ్మరి మరియు కమ్మరి వృత్తుల్లో దీనికి భిన్నమైన అర్థాలు ఉన్నాయి.కుమ్మరి వారు చక్రం (సారె) తిప్పడానికి ఉపయోగించే కర్రను 'సానె కోల' లేదా 'సానె కర్ర' అంటారు. సారె అంచున ఉన్న చిన్న రంధ్రంలో ఈ కర్రను ఉంచి, చేత్తో బలంగా తిప్పుతారు. చక్రం వేగం పుంజుకున్నాక కర్రను తీసేసి, ఆ వేగం తగ్గకముందే కుండలను రూపొందిస్తారు. "సానె కర్రతో సారెను గిరగిర తిప్పడం" అని అంటారు. కమ్మరి లేదా వడ్రంగి పనుల్లో ఆయుధాలను, పనిముట్లను పదును పెట్టే రాయిని 'సాన రాయి' అంటారు. కత్తులు, గొడ్డళ్లు, నాగలి కర్రులు మొద్దుబారినప్పుడు వాటిని పదును చేయడాన్ని "సాన పెట్టడం" అంటారు.

సాన చక్రం :

పూర్వం ఇది రాయిలా ఉండేది, ఇప్పుడు తిరిగే యంత్రాలకు అమర్చిన 'గ్రైండింగ్ వీల్'ను కూడా సాన అనే పిలుస్తున్నారు.

'సాన' అనే పదం తెలుగు భాషలో కేవలం వృత్తి పదంగానే కాకుండా, మనిషి వ్యక్తిత్వాన్ని వర్ణించడానికి కూడా వాడతారు.

బాగా చదువుకుని లేదా శిక్షణ పొంది మెరుగుపడిన వ్యక్తిని "సాన పెట్టిన రత్నం" అంటారు. రత్నాన్ని సానపెడితేనే దానికి మెరుపు వస్తుంది. ఆకలి వేసినప్పుడు కడుపులో కత్తులు సాన పెట్టినట్లు (నకనకలాడటం) ఉందనే యాస ప్రయోగం రాయలసీమ వైపు వినిపిస్తుంది. హిందూపురం మాండలికంలో కన్నడ ప్రభావం వల్ల కొన్ని పల్లెల్లో దీనిని 'సానె కల్లు' (పదును పెట్టే రాయి) అని కూడా వ్యవహరిస్తుంటారు.

ఆవం :

'ఆవం' (లేదా ఆవము) అంటే కుమ్మరి వారు తయారు చేసిన మట్టి పాత్రలను కాల్చే పెద్ద పొయ్యి లేదా కొలిమి. పచ్చి మట్టి పాత్రలు గట్టిపడి, ఎర్రగా మారాలంటే వాటిని ఆవంలో పెట్టి కాల్చడం అత్యంత కీలకమైన ప్రక్రియ. దీనికి సంబంధించిన మాండలిక మరియు వృత్తి విశేషాలు చూస్తే కుండలను కాల్చడానికి సిద్ధం చేయడాన్ని ఈ ప్రాంతంలో "ఆవం పెట్టడం" లేదా "ఆవం పేర్చడం" అంటారు. ఇది ఒక క్రమపద్ధతిలో జరుగుతుంది. ముందుగా ఎండిన పచ్చి కుండలను ఒక పద్ధతిలో గుట్టగా పేరుస్తారు. కింద పెద్ద కుండలు, పైన చిన్నవి (పిడతలు, మూకుళ్లు) పెడతారు. కుండల గుట్ట పైన గడ్డి, చెత్తాచెదారం, పొట్టు లేదా ఎండిన పేడ బిళ్ళలను కప్పుతారు. వేడి బయటకు పోకుండా పైన మట్టిని కూడా పూస్తారు. కింద ఉన్న రంధ్రాల ద్వారా నిప్పు పెడతారు. ఇది సుమారు **24** నుండి **48** గంటల పాటు నెమ్మదిగా కాలుతుంది. ఆవం పెట్టినప్పుడు నిప్పు బయటకు రాకుండా, గాలికి ఆరకుండా రాత్రంతా కుమ్మరి వారు కాపలా ఉంటారు. దీనిని "ఆవం దగ్గర కూర్చోవడం" అంటారు. ఆవంలో కుండలు సరిగ్గా కాలితే వాటిని 'సగటు' అంటారు. సరిగ్గా కాలకపోయినా లేదా పగిలిపోయినా ఆ నష్టాన్ని మాండలికంలో వేరే రకంగా పిలుస్తారు. కొన్నిసార్లు పొగ బయటకు పోకుండా ఆవం మూసివేస్తారు, దీనివల్ల కుండలు నల్లగా తయారవుతాయి. వీటిని "నల్ల కుండలు" అంటారు.

"ఆవంలో పెట్టిన కుండలా" ఎవరైనా విపరీతమైన ఎండలో లేదా కష్టాల్లో ఉన్నప్పుడు "ఆవంలో పెట్టిన కుండలా కాగిపోతున్నాడు" అని అంటారు. ఆవం లోపల నిప్పు పైకి కనిపించదు కానీ లోపల చాలా వేడి ఉంటుంది. అలాగే పగను లోపలే దాచుకున్న వారిని "ఆవం నిప్పు లాంటోడు" అని పోలుస్తారు.హిందూపురం పరిసరాల్లో మట్టి నాణ్యతను బట్టి ఆవంలో వాడే ఇంధనం మారుతుంటుంది.

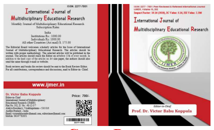
Cover Page

INTERNATIONAL JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY EDUCATIONAL RESEARCH
ISSN:2277-7881(Print); IMPACT FACTOR :10.16(2026); IC VALUE:5.16; ISI VALUE:2.286
Peer-Peer Reviewed, Refereed & Open Access International Journal - As per UGC Norms
(Fulfilled Suggests Parameters of UGC by IJMER)
Volume:15, Issue:4(2), April 2026
Scopus Review ID: A2B96D3ACF3FEA2A
Article Received: Reviewed: Accepted
Publisher: Sucharitha Publication, India
Online Copy of Article Publication Available: www.ijmer.in

ఇక్కడ సాధారణంగా వేరుశనగ పొట్టు లేదా మొక్కజొన్న చొప్పను ఆవంలో ఇంధనంగా ఎక్కువగా వాడుతుంటారు. భాషాశాస్త్ర పరంగా 'ఆవం' అనే పదం చాలా ఆసక్తికరమైన పరిణామాన్ని కలిగి ఉంది. ఈ పదం సంస్కృత పదమైన 'ఆపాకము' (Apaka) నుండి పుట్టింది. సంస్కృతంలో ఆపాకము అంటే వస్తువులను కాల్చే చోటు. ప్రాకృతంలో ఆవఅ / ఆవాయ. తెలుగులో ఆవము (చివరికి 'ము' వర్ణం లోపించి వ్యవహారంలో 'ఆవం' అయ్యింది). దీని ధాతువు 'పాక్' (వండటం లేదా కాల్చడం) అనే అర్థాన్ని ఇస్తుంది. సంస్కృతంలోని 'ప' కారం, తెలుగులోకి వచ్చేసరికి 'వ' కారంగా మారింది. ఇది భాషాశాస్త్రంలో సాధారణంగా కనిపించే 'ప-వ' శృతి మార్పు/ధ్వని మార్పు.

ఉదాహరణ : కపటము -> కవటము; ఆపాకము -> ఆవము.

ప్రాచీన కాలంలో 'ఆపాకము' అంటే ఏదైనా వస్తువును కాల్చే ప్రక్రియ లేదా ప్రదేశం. కానీ కాలక్రమేణా ఇది కేవలం కుమ్మరి వారు కుండలు కాల్చే పొయ్యికి మాత్రమే పరిమితమై 'అర్థ సంకోచం' పొందింది. దీనికి సమానార్థకమైన 'పాకము' అనే పదం వంటకు పరిమితమైతే, 'ఆవం' అనేది వృత్తిపరమైన కాల్చడానికి పరిమితమైంది.

రాయలసీమ (హిందూపురం) ప్రాంతంలో దీనిని 'ఆవం' అని పిలుస్తారు.తెలంగాణ ప్రాంతంలో కొన్ని చోట్ల దీనిని 'పజం' లేదా 'పజము' అని కూడా అంటారు (ఇది 'పక్వము' అనే పదం నుండి వచ్చి ఉండవచ్చు).

కోస్తా ప్రాంతంలో కూడా 'ఆవం' అనే పదమే ఎక్కువ వాడుకలో ఉంది. ఇది ఒక నామవాచకం. వృత్తి పదకోశంలో ఇది 'పారిభాషిక పదం' గా గుర్తించబడింది.

గుల్ల/పిడత :

చిన్న చిన్న మట్టి పాత్రలు. హిందూపురం మరియు రాయలసీమ ప్రాంతాల్లో 'గుల్ల', 'పిడత' అనేవి కుమ్మరి వారు మట్టితో చేసే అతి చిన్న పాత్రలు. ఇవి గ్రామీణ జీవనంలో, ముఖ్యంగా పిల్లల ఆటల్లో మరియు ఆచారాల్లో కీలక పాత్ర పోషిస్తాయి.

పిడత అంటే చాలా చిన్న పరిమాణంలో ఉండే మట్టి కుండ. పూర్వం వీటిని పాలు, పెరుగు లేదా నెయ్యి దాచుకోవడానికి వాడేవారు. అలాగే మందుల తయారీలో (ఆయుర్వేదం) మూలికలు ఉడికించడానికి వీటిని వాడతారు. పెళ్ళిళ్ళు లేదా పండుగ సమయాల్లో పిల్లలు ఆడుకోవడానికి చిన్న చిన్న పిడతలను రంగురంగులుగా తయారు చేస్తారు. దీనిని "బొమ్మల పిడతలు" అంటారు.

'గుల్ల' అంటే లోపల ఖాళీగా ఉండి, కప్పు ఆకారంలో ఉండే చిన్న మట్టి పాత్ర. వీటిని ఎక్కువగా దీపాలు వెలిగించడానికి (ప్రమిదలుగా) లేదా చిన్న వస్తువులను కొలవడానికి వాడతారు. హిందూపురం వైపు ఏదైనా వస్తువు దృఢంగా లేకపోయినా లేదా లోపల ఏమీ లేకపోయినా "అది వట్టి గుల్ల" అని వాడుక భాషలో అంటారు.

రాయలసీమ మాండలికంలో వీటిపై కొన్ని ఆసక్తికరమైన సామెతలు ఉన్నాయి."పిడతలో పిసినిగొట్టుతనం" అతి తక్కువ వస్తువు ఉన్నా కూడా లోభం చూపించే వారిని ఉద్దేశించి అంటారు. "అత్త సొమ్ము - అల్లుడి దానం (పిడత సామెత)" ఇంట్లో ఉండే చిన్న చిన్న పాత్రలను కూడా దానం చేసే అల్లుడి ఉదారతను వెక్కిరిస్తూ వాడే మాట.

గుల్ల సున్నం : సున్నపురాయిని కాల్చినప్పుడు వచ్చే పొడిని గుల్ల సున్నం అంటారు. ఇది కుమ్మరి ఆవములో వాడే ఉష్ణోగ్రతతో సంబంధం కలిగి ఉంటుంది.

సంక్రాంతి సమయంలో హిందూపురం వైపు బొమ్మల కొలువు పెట్టినప్పుడు చిన్న చిన్న మట్టి పిడతలు,

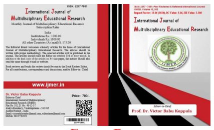
Cover Page

INTERNATIONAL JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY EDUCATIONAL RESEARCH
ISSN:2277-7881(Print); IMPACT FACTOR :10.16(2026); IC VALUE:5.16; ISI VALUE:2.286
Peer-Peer Reviewed, Refereed & Open Access International Journal - As per UGC Norms
(Fulfilled Suggests Parameters of UGC by IJMER)
Volume:15, Issue:4(2), April 2026
Scopus Review ID: A2B96D3ACF3FEA2A
Article Received: Reviewed: Accepted
Publisher: Sucharitha Publication, India
Online Copy of Article Publication Available: www.ijmer.in

చట్టిలను ప్రదర్శించడం ఒక ఆచారం. వీటిని కుమ్మరి వారు ప్రత్యేకంగా తయారు చేసి సంతల్లో అమ్ముతారు.

భాషాశాస్త్ర పరంగా 'గుల్ల' అనే పదం ధ్వని పరిణామం మరియు అర్థ విపరిణామం దృష్ట్యా చాలా ప్రాధాన్యత కలిగిన పదం. ఇది ద్రవిడ మూలాలు కలిగిన పదం. కన్నడలో 'గుల్లె' (Gulle), తమిళంలో 'కుళ్ళి' (Kulli) వంటి రూపాలు కనిపిస్తాయి. ప్రాథమికంగా "లోపల ఖాళీగా ఉన్న వస్తువు" లేదా "గుండ్రని ఆకారం" అని అర్థం.భాషాశాస్త్రంలో ఒక పదానికి కాలక్రమేణా అర్థం మారడాన్ని అర్థ విపరిణామం అంటారు. 'గుల్ల' పదంలో మనకు మూడు రకాల మార్పులు కనిపిస్తాయి. కుమ్మరి మాండలికంలో 'గుల్ల' అంటే లోపల ఖాళీగా ఉండే చిన్న మట్టి ప్రమిద లేదా కప్పు. ఏదైనా వస్తువు లోపల పదార్థం లేకపోయినా, పస లేకపోయినా దానిని 'గుల్ల' అనడం మొదలైంది.

ఉదాహరణకు : గింజ లేని వేరుశనగ కాయను "గుల్ల కాయ" అంటారు. మనిషి స్వభావాన్ని లేదా తెలివితేటలను ఉద్దేశించి "వాడు వట్టి గుల్ల" (అంటే ఏమీ తెలియనివాడు) అని వాడతారు. ఈ పదంలో 'ల' కారానికి 'ల' వత్తు (ద్విత్వం) ఉండటం వల్ల ఇది ఉచ్చారణలో ఒక రకమైన బలాన్ని, స్పష్టతను ఇస్తుంది. రాయలసీమ మాండలికంలో (హిందూపురం వైపు) 'ల' కార ఉచ్ఛారణ చాలా స్పష్టంగా ఉంటుంది, అందుకే "గుల్ల" అనే పదం వారి నిత్య జీవితంలో ఎక్కువగా వినిపిస్తుంది.

భాషాశాస్త్రం ప్రకారం ఒకే పదం వేర్వేరు సందర్భాల్లో వేర్వేరు అర్థాలను ఇస్తుంది. జీవశాస్త్రం: నత్త గుల్ల, శంఖం వంటి జంతువుల బాహ్య కవచాన్ని 'గుల్ల' అంటారు. వృత్తి పదం: కమ్మరి వారు ఇనుమును కాల్చినప్పుడు రాలిపోయే పొరలను కూడా కొన్ని ప్రాంతాల్లో 'ఇనుప గుల్ల' అని వ్యవహరిస్తారు. ఆభరణాలు: చెవికి పెట్టుకునే ఒక రకమైన చిన్న దిద్దులను 'చెవి గుల్లలు' అంటారు. హిందూపురం ప్రాంతంలో "గుల్ల సున్నం" అనే పదం ప్రసిద్ధి. సున్నపు రాయిని కాల్చగా వచ్చిన తేలికపాటి పొడిని ఇలా పిలుస్తారు. ఇక్కడ 'గుల్ల' అంటే "బరువు లేనిది" లేదా "తేలికైనది" అని అర్థం.

పిడత' అనే పదాన్ని విశ్లేషిస్తే, అది ద్రవిడ భాషా మూలాలతో పాటు ఆసక్తికరమైన అర్థ పరిణామాలను కలిగి ఉంది. ఇది ఒక అచ్చతెలుగు పదం. ద్రవిడ భాషా కుటుంబానికి చెందిన కన్నడలో 'పిడత', తమిళంలో 'పిడితమ్' వంటి రూపాలు కనిపిస్తాయి. ఇది 'పిడి' (Hold/Grip) అనే ధాతువు నుండి పుట్టింది. చేతి పిడికిలితో పట్టుకోగలిగే అంత చిన్న పాత్ర కాబట్టి దీనిని 'పిడత' అని పిలవడం మొదలైంది. ఈ పదంలో 'డ' మరియు 'త' వంటి వర్ణాలు ఉన్నాయి. తెలుగు భాషా పరిణామ క్రమంలో 'ట' కారం 'డ' కారంగా మారే ప్రక్రియ (సరళాదేశం వంటి మార్పులు) ఇక్కడ కనిపిస్తుంది. ఇది పలకడానికి సరళంగా, చిన్న వస్తువును సూచించే ధ్వని అనుకరణగా ఉంటుంది.

ప్రాచీన కాలంలో ఏదైనా చిన్న పాత్రను పిడత అనేవారు. కానీ ఆధునిక కాలంలో ఇది కేవలం మట్టితో చేసిన అతి చిన్న కుండలకు మాత్రమే పరిమితమై అర్థ సంకోచం చెందింది. దీని చిన్న పరిమాణం వల్ల, తక్కువ సామర్థ్యాన్ని సూచించడానికి ఈ పదాన్ని వాడతారు.

ఉదాహరణకు: "పిడతడంత ప్రాయం" (చాలా చిన్న వయసు).

హిందూపురం మరియు రాయలసీమ ప్రాంతాల్లో దీనికి సంబంధించి విశిష్టమైన భాషా ప్రయోగాలు ఉన్నాయి. **బొమ్మల పిడతలు** : పెళ్లిళ్లలో ఆచారబద్ధంగా వాడే చిన్న పాత్రలను 'ఐరేని పిడతలు' అని కూడా అంటారు. పూర్వం కొలతలు లేనప్పుడు "ఒక పిడతడు బియ్యం" లేదా "పిడతడు పాలు" అని పరిమాణాన్ని సూచించడానికి దీనిని ఒక కొలమానంగా వాడేవారు.

భాషాశాస్త్రంలో పదాల జీవశక్తి అవి జాతీయాల్లో ఎలా వాడబడతాయో తెలుస్తుంది. ''పిడతలో పిసినిగొట్టుతనం'' ఉన్నదే కొంచెం, అందులోనూ పినినారితనం చూపడం.

Cover Page

INTERNATIONAL JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY EDUCATIONAL RESEARCH
ISSN:2277-7881(Print); IMPACT FACTOR :10.16(2026); IC VALUE:5.16; ISI VALUE:2.286
Peer-Peer Reviewed, Refereed & Open Access International Journal - As per UGC Norms
(Fulfilled Suggests Parameters of UGC by IJMER)
Volume:15, Issue:4(2), April 2026
Scopus Review ID: A2B96D3ACF3FEA2A
Article Received: Reviewed: Accepted
Publisher: Sucharitha Publication, India
Online Copy of Article Publication Available: www.ijmer.in

"కుండకు కొలత.. పిదతకు లెక్కా?" పెద్ద విషయాలకే లెక్క లేనప్పుడు, చిన్న విషయాల గురించి ఆలోచించడం వృథా అని చెప్పే సందర్భం.

అటికె' / అటిక అనేది కుమ్మరి వారు చేసే ఒక ప్రత్యేకమైన మట్టి పాత్ర. భాషాశాస్త్ర పరంగా మరియు సామాజికంగా దీనికి చాలా ప్రాముఖ్యత ఉంది.ఇది ద్రవిడ మూలాలు కలిగిన పదం. కన్నడలో 'అడిగే' అంటే వంట అని అర్థం. వంట చేయడానికి ఉపయోగించే పాత్ర కాబట్టి దీనికి 'అటికె' అనే పేరు వచ్చి ఉండవచ్చు. 'అటిక' అనే పదం వాడుకలో 'అటికె'గా మారింది. రాయలసీమ మాండలికంలో చివర 'ఎ' కారంతో పలకడం (ఉదా: కుండ -> కుండె, అటిక -> అటికె) ఒక ప్రత్యేక లక్షణం. ఇది ఒక వృత్తిపరమైన విశిష్ట నామవాచకం. అటికె సాధారణ కుండ కంటే వెదల్పుగా, కొంచెం లోతు తక్కువగా ఉంటుంది. దీని నోరు (అంచు) వెదల్పుగా ఉండటం వల్ల వంట చేసేటప్పుడు గరిటెతో తిప్పడానికి వీలుగా ఉంటుంది. పూర్వం దీనిని ప్రధానంగా అన్నం వండటానికి, చారు లేదా పప్పు చేయడానికి వాడేవారు. అందుకే "వంట అటికె" అనే పదం వాడుకలోకి వచ్చింది.

హిందూపురం పరిసరాల్లో ఈ పదంతో కొన్ని ఆసక్తికరమైన ప్రయోగాలు ఉన్నాయి. "అటికలో అన్నం" మట్టి అటికెలో వండిన అన్నం చాలా రుచిగా ఉంటుందని పల్లెల్లో చెబుతుంటారు. "చట్టి–అటికె" ఇవి రెండూ జంట పదాలుగా వాడతారు."ఇంట్లో చట్టి అటికలు కూడా లేవు" అంటే విపరీతమైన పేదరికం అని అర్థం. "అటికంత ముఖం" ఎవరైనా ఏడుస్తూ లేదా కోపంగా ముఖం పెద్దదిగా పెట్టుకుంటే "ముఖం అటికంత చేసుకున్నాడు" అని వెక్కిరిస్తారు. పాల అటికె: పాలను వేడి చేయడానికి లేదా పెరుగు తోడు పెట్టడానికి వాడే చిన్న అటికెను 'పాల అటికె' అంటారు. కొన్ని గ్రామ దేవతల పండుగలలో ప్రసాదాన్ని (కుంభం) అటికెలలోనే వండి నైవేద్యంగా పెడతారు.

సలప/సలపకాయ : కుండను లోపల నుండి చదును చేయడానికి వాడే చెక్క మొద్దు. 'సలప' లేదా 'సలపకాయ' అనేది అత్యంత కీలకమైన సాధనం. ఇది 'సలపు' అనే ధాతువు నుండి పుట్టి ఉండవచ్చు.'సలపు' అంటే ఒత్తడం లేదా చదును చేయడం అని అర్థం. లోపలి నుండి మట్టిని అదిమి పట్టి ఆకారాన్ని ఇచ్చేది కాబట్టి దీనికి ఈ పేరు వచ్చింది.

నామవాచక రూపం : ఇది ఒక 'పారిభాషిక పదం'. వస్తువు గుండ్రంగా, కాయ ఆకారంలో ఉండటం వల్ల దీనిని 'సలపకాయ' అని పిలుస్తారు.

రాయలసీమ యాసలో 'సలప' అని పిలుస్తుంటే, కొన్ని ప్రాంతాల్లో దీనిని 'సలపన' అని కూడా అంటారు ఇదిధ్వని మార్పు.

ఇది గట్టి చెక్కతో లేదా రాతితో చేసిన ఒక మొద్దు వంటి సాధనం. దీనికి పట్టుకోవడానికి వీలుగా ఒక వైపు చిన్న పిడి ఉంటుంది.కుమ్మరి వాడు కుండను సారె (చక్రం) మీద నుండి దించిన తర్వాత, అది పచ్చిగా ఉన్నప్పుడే ఒక చేత్తో సలపకాయను కుండ లోపల పట్టుకుంటాడు. బయటి నుండి 'పలక' తో కొడుతూ కుండ గోడలను పలచగా, సమానంగా చేస్తాడు. దీనినే "కుండ కొట్టడం" అంటారు.

హిందూపురం వైపు కుమ్మరి వారు "సలప పట్టు" లేదా "సలప వేయి" అని పనిలో మాట్లాడుకుంటారు. కుండ గట్టిగా, నాణ్యంగా రావాలంటే సలపకాయతో సరైన పద్ధతిలో కొట్టడం చాలా ముఖ్యం. ఏదైనా వస్తువు నునుపుగా లేదా గుండ్రంగా ఉన్నప్పుడు "సలపకాయ లాగా ఉంది" అని పోలుస్తుంటారు.

భాషాశాస్త్రంలో 'సలపడం' అనే పదానికి మరో అర్థం కూడా ఉంది. ఒళ్ళు నొప్పులు పుట్టినప్పుడు లేదా గాయం మంట పుట్టినప్పుడు "చెయ్యి సలపుతోంది" అంటారు. కానీ కుమ్మరి వృత్తిలో మాత్రం ఇది పూర్తిగా ఒక నిర్మాణ సాధనానికి సంబంధించిన పదం."సట్టి" అనే పదానికి సాధారణంగా వాడే అర్థాలతో

Cover Page
INTERNATIONAL JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY EDUCATIONAL RESEARCH
ISSN:2277-7881(Print); IMPACT FACTOR :10.16(2026); IC VALUE:5.16; ISI VALUE:2.286
Peer-Peer Reviewed, Refereed & Open Access International Journal - As per UGC Norms
(Fulfilled Suggests Parameters of UGC by IJMER)
Volume:15, Issue:4(2), April 2026
Scopus Review ID: A2B96D3ACF3FEA2A
Article Received: Reviewed: Accepted
Publisher: Sucharitha Publication, India
Online Copy of Article Publication Available: www.ijmer.in

పాటు కొన్ని ప్రత్యేకమైన వాడుకలు ఉన్నాయి. రాష్ట్రమంతటా ఉన్నట్టే ఇక్కడ కూడా వెడల్పాటి మూతి గల మట్టి పాత్రను లేదా కుండను “సట్టి” అంటారు. ముఖ్యంగా పాలు కాయడానికి, పెరుగు తోడుపెట్టడానికి లేదా పచ్చళ్ళు నిల్వ చేయడానికి వీటిని ఉపయోగిస్తారు. రాయలసీమలో కూడా మార్గశిర మాసంలో వచ్చే సుబ్రహ్మణ్య షష్ఠిని “సట్టి” అని పిలుస్తారు. ఈ రోజున సుబ్రహ్మణ్య స్వామికి పాలు పోయడం వంటి మొక్కులు తీర్చుకుంటారు.

గమనిక: ఇది ఒక ఇంటి పేరు (Surname) కూడా. ఆంధ్రప్రదేశ్ వ్యాప్తంగా ఈ పేరు గల వ్యక్తులు ఉన్నారు. వీరు చేసే మట్టి పాత్రలను ‘కుండలు’, ‘సట్టిలు’ అని అంటారు. ఆధునిక కాలంలో వీరు అలంకార వస్తువుల తయారీ వైపు మళ్లుతున్నారు.

పని చేసే విధానాన్ని వివరించేటప్పుడు వారు వాడే పదాలలో ముఖ్యంగా మట్టి తొక్కడం అంటే మట్టిని మెత్తగా చేయడానికి కాళ్లతో తొక్కే ప్రక్రియ. చక్రం మీద మట్టిని ఉంచి ఆకారాన్ని పైకి తీసుకురావడాన్ని “కుండ ఎత్తడం” అంటారు.

నొక్కుడు అంటే పాత్రలకు డిజైన్లు వేయడం. హిందూపురం పరిసరాల్లో కర్ణాటక సరిహద్దు ఉండటం వల్ల వీరి భాషలో కొన్ని మార్పులు కనిపిస్తాయి.‘మట్టి’ని కన్నడ ప్రభావంతో ‘మన్ను’ అని పిలవడం సర్వసాధారణం. (ఉదా: “మన్ను మంచిగ మెత్తబడాల”).

కుమ్మరి వృత్తికి సంబంధించి ఈ ప్రాంతంలో కొన్ని నానుడులు ఉన్నాయి.“కుమ్మరోడికి ఏడాదైతే.. గుల్లవాడికి నిమిషం” అంటే కుండ తయారు చేయడానికి ఏడాది పడితే, దానిని పగలగొట్టడానికి ఒక్క నిమిషం చాలు అని అర్థం. (కష్టపడి నిర్మించిన దాన్ని నాశనం చేయడం సులభం అని చెప్పే సందర్భం).“కుమ్మరి చక్రంలా తిరగడం” ఒకే పని మీద పదే పదే తిరగడం. ఈ ప్రాంతంలో కుమ్మరి వారిని గౌరవంగా ‘శాలివాహన’ అని కూడా పిలుస్తారు. పండుగ సమయాల్లో (ముఖ్యంగా ఉగాది, సంక్రాంతి) వారు కొత్త కుండలు ఇచ్చేటప్పుడు వాడే భాషలో ఒక రకమైన ఆత్మీయత, వృత్తి పట్ల భక్తి కనిపిస్తుంది.

కురుబ/కురుమ :

హిందూపురం మరియు అనంతపురం జిల్లా సరిహద్దు ప్రాంతాల్లో కురబ సామాజిక వర్గం వారి భాషలో ‘మంద’ అనే పదం కేవలం పశువుల/గొర్రెల గుంపు మాత్రమే కాదు, అది ఒక సామాజిక మరియు వృత్తిపరమైన వ్యవస్థ. గొర్రెలు లేదా మేకల సమూహం. ఇది వారి జీవన విధానానికి కేంద్ర బిందువు. గొర్రెలను అడవికి లేదా పొలాలకు తీసుకెళ్లడాన్ని “మంద పోవడం” లేదా “మంద తోలడం” అంటారు. ఇది ద్రవిడ మూల పదం. కన్నడలో కూడా ‘మంద’ (Mande/Manda) అనే పదం అదే అర్థంలో వాడబడుతుంది. హిందూపురం ప్రాంతంలో కన్నడ-తెలుగు మిశ్రమ భాష ఎక్కువగా ఉండటం వల్ల ఈ పదం చాలా బలంగా వినిపిస్తుంది. భాషాశాస్త్ర పరంగా ఇది ఒక Collective Noun (సమూహ నామవాచకం).

మందకు సంబంధించి కురబలు వాడే విశిష్ట పదాలు :

మందబైలు : మందను రాత్రి పూట నిలిపే ఖాళీ ప్రదేశం లేదా మైదానం. మంద గొర్రె: మందలో ఉండే ప్రత్యేకమైన జాతి లేదా ముఖ్యమైన గొర్రె.మంద చుట్టడం: గొర్రెలు చెల్లాచెదురు కాకుండా ఒక చోటికి చేర్చడం.
పెద్ద మంద : వందల సంఖ్యలో గొర్రెలు ఉన్న గుంపును గౌరవంగా లేదా గొప్పగా చెప్పేటప్పుడు వాడతారు.

కురబల ఆరాధ్య దైవాలైన బీరప్ప కథల్లో “మందలు కాపాడటం” గురించి పాటలు (ఒగ్గు కథల వంటివి) ఉంటాయి. ఈ పాటల్లో వాడే భాషలో ‘మంద’ పదానికి దైవికమైన అర్థం ఉంటుంది. “మంద ఎక్కువైతే గొర్రె కాపరికే కష్టం” వంటి సామెతలు ఈ ప్రాంతంలో వాడుకలో ఉన్నాయి.

హిందూపురం పరిసరాల్లో కురబలు ఎక్కువగా ఉండటం వల్ల, మార్కెట్లలో (సంతల్లో) వ్యాపారం

Cover Page

INTERNATIONAL JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY EDUCATIONAL RESEARCH
ISSN:2277-7881(Print); IMPACT FACTOR :10.16(2026); IC VALUE:5.16; ISI VALUE:2.286
Peer-Peer Reviewed, Refereed & Open Access International Journal - As per UGC Norms
(Fulfilled Suggests Parameters of UGC by IJMER)
Volume:15, Issue:4(2), April 2026
Scopus Review ID: A2B96D3ACF3FEA2A
Article Received: Reviewed: Accepted
Publisher: Sucharitha Publication, India
Online Copy of Article Publication Available: www.ijmer.in

చేసేటప్పుడు కూడా "మంద రేటు" (మొత్తం గుంపు ధర) వంటి పదాలు వాడతారు. కురబలు గొర్రెలను పెంచే విధానం, వాటిని నియంత్రించే తీరు చాలా అద్భుతంగా ఉంటుంది. వారి మాండలికంలో గొర్రెల రంగులు, ఆకారాలను బట్టి పిలిచే పేర్లు మరియు వారు చేసే ధ్వనుల విశ్లేషణ ఇక్కడ ఉంది.

కురబలు తమ మందలోని ప్రతి గొర్రెను గుర్తించడానికి వాటి రంగులను బట్టి ప్రత్యేక పేర్లతో పిలుస్తారు.

బొట్టె : తెల్లటి గొర్రె మీద నల్లటి చుక్కలు లేదా మచ్చలు ఉంటే దానిని 'బొట్టె గొర్రె' అంటారు.
బొట్టె/బిల్లే : ఇవి కన్నడ మూలాలున్న పదాలు. కన్నడలో 'బిల్లే' అంటే ఒక బిళ్ల లేదా మచ్చ అని అర్థం. తెలుగులో 'బొట్టు' (మచ్చ) అనే పదం నుండి 'బొట్టె' ఏర్పడింది. ఇది అంతర భాషా ప్రభావం.
కరి : పూర్తిగా నల్లగా ఉండే గొర్రెను 'కరి గొర్రె' అంటారు (కన్నడలో 'కరి' అంటే నలుపు). కరి: ఇది ద్రవిడ మూల పదం. సంస్కృతంలో 'కృష్ణ', తెలుగులో 'నలుపు' ఉంటే, మూల ద్రవిడ భాషలో 'కరి' అంటే నలుపు. కురబల భాషలో ఈ ప్రాచీన రూపం అలాగే ఉండిపోవడం భాషా పరిరక్షణ కు నిదర్శనం.
బిల్లే : నుదుటి మీద తెల్లటి మచ్చ ఉన్న గొర్రెను 'బిల్లే గొర్రె' అని పిలుస్తారు.
చుక్కలది : శరీరం అంతా చిన్న చిన్న చుక్కలు ఉన్న గొర్రె.
ఎర్రది/బోడ : ఎరుపు రంగులో ఉండి, కొమ్ములు లేని గొర్రెలను 'బోడ గొర్రెలు' అంటారు.
బోడ : కొమ్ములు లేని స్థితిని సూచించే ఈ పదం లక్షణార్థం నుండి వచ్చింది. 'బోడి' (గుండు/ఖాళీ) అనే పదం నుండి ఉద్భవించింది.

గొర్రెలను నియంత్రించడానికి కురబలు వాడే ధ్వనులు ఒక ప్రత్యేకమైన 'సంకేత భాష': హుర్ హుర్..: గొర్రెలను ముందుకు నడపడానికి లేదా తోలడానికి ఈ ధ్వని చేస్తారు. ఓయ్ ఓయ్..: మంద చెల్లాచెదురు కాకుండా ఒకచోటికి చేర్చడానికి గట్టిగా కేకలు వేస్తారు. ఈలలు (Whistling): కురబలు రకరకాల ఈలలు వేయడంలో దిట్టలు. ఒక్కో రకమైన ఈలకు మంద ఒక్కోలా స్పందిస్తుంది (ఉదా: ప్రమాదాన్ని సూచించడానికి ఒక ఈల, నీళ్ల దగ్గరికి పిలవడానికి మరో ఈల). తుర్ తుర్..: గొర్రెలకు నీళ్లు తాగించేటప్పుడు చేసే ధ్వని.
పోతు : మందలో ఉండే మగ గొర్రెను 'పోతు' అంటారు. ఇది మందకు నాయకత్వం వహిస్తుంది.
తగరు : బాగా బలిసిన, కొమ్ములు తిరిగిన పొట్టేలును 'తగరు' అంటారు. రాయలసీమలో 'తగరుల పోట్లాట' ప్రసిద్ధి.
గొర్రె పిల్ల/ఏట : చిన్న పిల్లలను 'ఏట పిల్లలు' అని వ్యవహరిస్తారు.
మంద మలపడం : సాయంత్రం వేళ గొర్రెలను ఇంటికి లేదా విడిదికి మళ్లించడం.
ఈత : గొర్రె పిల్లలను కనడాన్ని "గొర్రె ఈనింది" లేదా "ఈతకు వచ్చింది" అంటారు.
గొర్రె కత్తిరించడం : గొర్రె బొచ్చును కత్తిరించే ప్రక్రియ. దీనిని హిందూపురం వైపు 'ఉన్ని కత్తిరింపు' అంటారు.

భాషాశాస్త్రంలో వీటిని 'ధ్వని సంకేతాలు' అంటారు. ఇవి సాధారణ భాషా నియమాలకు లోబడి ఉండవు కానీ కమ్యూనికేషన్ లో కీలక పాత్ర పోషిస్తాయి. హుర్ హుర్/తుర్ తుర్: ఇవి 'నిర్దేశక ధ్వనులు' . ఇక్కడ 'ర్' కారం పదే పదే రావడం వల్ల గొర్రెల్లో ఒక రకమైన చైతన్యం లేదా భయం కలిగిస్తుంది. దీనిని 'ధ్వని ప్రభావశాస్త్రం' అంటారు.
ఈలలు : ఇది అశాబ్దిక సమాచార మార్పిడి. మనిషికి, జంతువుకు మధ్య ఉన్న భాషా సంబంధాన్ని ఇది సూచిస్తుంది.

'మలపడం' అనే క్రియ 'మలుపు' (Turn) నుండి వచ్చింది. ఇక్కడ అర్థ వ్యాకోచం జరిగింది. కేవలం తిప్పడమే కాకుండా, మందను సురక్షిత ప్రాంతానికి చేర్చడం అనే విస్తృత అర్థంలో వాడుతున్నారు.

Cover Page
INTERNATIONAL JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY EDUCATIONAL RESEARCH
ISSN:2277-7881(Print); IMPACT FACTOR :10.16(2026); IC VALUE:5.16; ISI VALUE:2.286
Peer-Peer Reviewed, Refereed & Open Access International Journal - As per UGC Norms
(Fulfilled Suggests Parameters of UGC by IJMER)
Volume:15, Issue:4(2), April 2026
Scopus Review ID: A2B96D3ACF3FEA2A
Article Received: Reviewed: Accepted
Publisher: Sucharitha Publication, India
Online Copy of Article Publication Available: www.ijmer.in

ఈత అనేది 'ఈను' (Give birth) అనే ధాతువు నుండి వచ్చిన నామవాచకం. పశువులకు మాత్రమే పరిమితమైన పారిభాషిక పదం. తగరు మూల ద్రవిడ పదం. యుద్ధానికి లేదా పోట్లాటకు సిద్ధంగా ఉన్న పొట్టేలును సూచిస్తుంది. దీని నుండి 'తగరుల పోట్లాట' అనే విశేష పదబంధం ఏర్పడింది.

హిందూపురం ప్రాంతంలో కురబల భాషలో కన్నడ-తెలుగు మిశ్రమం స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది. ఉదాహరణకు: గొర్రెను 'కురి' అనడం, పాలను 'హాలు' అనడం. ఇక్కడ 'ప' కారం 'హ' కారంగా మారడం (పాలు -> హాలు) అనేది వర్ణ పరిణామం.

'అలుగు', 'కాడి', 'మేడి' వంటి పదాలు ఇప్పటికీ వాడుకలో ఉన్నాయి. అలుగు అనే పదాన్ని భిన్న సందర్భాల్లో భిన్న అర్థాలలో వాడతారు. ఎలాగంటే... అలుగు అనే పదానికి సందర్భాన్ని బట్టి మూడు ముఖ్యమైన అర్థాలు ఉన్నాయి. అలుగు అంటే పొలుసులతో ఉండే ఒక రకమైన అరుదైన క్షీరద జంతువు. దీనిని ఆంగ్లంలో పాంగోలిన్ అని పిలుస్తారు.

చెరువు అలుగు : చెరువు పూర్తిగా నిండినప్పుడు, అదనంగా ఉన్న నీరు బయటకు పోవడానికి రాళ్లతో కట్టిన దారిని 'అలుగు' అంటారు. దీనినే రాయలసీమ మరియు తెలంగాణ ప్రాంతాల్లో మత్తడి అని కూడా పిలుస్తారు.

అలక : ఎవరైనా కోరినది జరగనప్పుడు లేదా మనస్తాపం చెందినప్పుడు మాట్లాడకుండా దూరంగా ఉండటాన్ని 'అలుగు' లేదా అలక అంటారు.

హిందూపురం వ్యాపారం కేవలం తెలుగు వారికే పరిమితం కాదు.మారవాడీలు ఉ జైనులు కూడా ఉన్నారు. వీరు హిందూపురంలో ఫైనాన్స్ మరియు వస్త్ర వ్యాపారంలో కీలక పాత్ర పోషిస్తారు. వీరి భాషా ప్రభావం వల్ల 'గల్లా', 'వడ్డీ', 'ఖాతా' వంటి పదాలు పక్కా వ్యాపార శైలిలో ఉంటాయి.

సంత : హిందూపురం శుక్రవారం సంత చాలా పెద్దది. ఇక్కడ 'బేరం' ఆడే తీరులో తెలుగు-కన్నడ-ఉర్దూల మిశ్రమం కనిపిస్తుంది. ఇప్పుడు ప్రతిరోజూ సంత జరుగుతుంది. హిందూపురం పెద్ద 'మండీ' మ(Market Yard) కావడం వల్ల కొనుగోలు, అమ్మకాలకు సంబంధించిన పదాలు ఇక్కడి మాండలికంలో కీలకం.

బేహారి : కొనుగోలుదారుడు (Buyer), మదుపు : వ్యాపారంలో పెట్టే పెట్టుబడి, రోఖం/రొక్కం: నగదు రూపంలో ఇచ్చే డబ్బు(Cash), బాకీ / పట్టీ: అప్పు లేదా లెక్కల పట్టిక. గిరాకీ: వినియోగదారుల రద్దీ. బారువ :బరువు (Weight) (కన్నడ), మండీ: పెద్ద హోల్ సేల్ మార్కెట్ (హిందీ/ఉర్దూ) బేరం: ధర నిర్ణయ చర్చ (తెలుగు), వడ్డీ /వట్టం: వడ్డీ లేదా కమీషన్ (స్థానిక మాండలికం), ముఠా : కూలీల గుంపు (స్థానిక మాండలికం)

హిందూపురం మాండలికాల్లో భాషా భాగాల్లో వచ్చే మార్పులు చూద్దాం.

నామవాచకాలు :

దుడ్డులు : డబ్బులు అనే అర్థంలో వాడతారు. ఇది రాయలసీమ, ముఖ్యంగా కర్ణాటక సరిహద్దు జిల్లాల్లో (అనంతపురం, చిత్తూరు) ఎక్కువగా వినిపిస్తుంది.

అంగీ : చొక్కా (Shirt) లేదా దుస్తులు అనే అర్థంలో ఉపయోగిస్తారు. కోస్తా ప్రాంతంలో 'బట్టలు' అని అంటే, ఇక్కడ 'అంగీలు' అనే పదం వాడుకలో ఉంది. ఇంటి లోపల ఉండే వరండా లేదా కారిడార్ను 'నడవ' అని పిలుస్తారు.

క్రియా రూపాలు & ఉచ్చారణ ;

వచ్చినాను / పోయినాను : ప్రమాణ భాషలో 'వచ్చాను', 'వెళ్లాను' అని అంటే, ఇక్కడ చివర 'ను' కారాన్ని చేర్చి పూర్తి రూపంలో పలకడం కనిపిస్తుంది (ఉదా: "నేను నిన్ననే వచ్చినాను"). అట్లా / ఇట్లా : అలా, ఇలా అనే పదాలకు బదులుగా 'అట్లా', 'ఇట్లా' అని వాడతారు. ఇది రాయలసీమ మాండలికానికి ఉన్న ప్రధాన గుర్తింపు. సూపు:పదాల మొదట్లో ఉండే 'చ' అక్షరం చాలా సందర్భాల్లో 'స' గా మారుతుంది. ఉదాహరణకు, 'చూపు' ను

Cover Page

INTERNATIONAL JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY EDUCATIONAL RESEARCH
ISSN:2277-7881(Print); IMPACT FACTOR :10.16(2026); IC VALUE:5.16; ISI VALUE:2.286
Peer-Peer Reviewed, Refereed & Open Access International Journal - As per UGC Norms
(Fulfilled Suggests Parameters of UGC by IJMER)
Volume:15, Issue:4(2), April 2026
Scopus Review ID: A2B96D3ACF3FEA2A
Article Received: Reviewed: Accepted
Publisher: Sucharitha Publication, India
Online Copy of Article Publication Available: www.ijmer.in

'సూపు' అని, 'చదువు' ను 'సదువు' అని పలుకుతారు.

సంబోధనలు & సామాన్య పదాలు ;

యో : ఒకరిని పిలిచేటప్పుడు లేదా దృష్టిని మళ్లించేటప్పుడు (Hey!) ఈ పదాన్ని వాడతారు. ఇతర ప్రాంతాల్లో 'రేయ్' లేదా 'ఓయ్' అన్నట్లుగా ఇక్కడ 'యో' అని అంటారు. అప్పా / అయ్యా : తండ్రిని 'నాన్న' అని కాకుండా కర్ణాటక, తమిళనాడు సరిహద్దు ప్రభావంతో'అప్పా'లేదా 'అయ్యా' అని పిలిచే ఆచారం ఈ ప్రాంతంలో ఉంది. హిందూపురం ప్రజలు సంభాషించేటప్పుడు ఒకే వాక్యంలో మూడు భాషలను కలిపి మాట్లాడడం ఇక్కడ గమనార్హం. ఉదాహరణకు : "సాబ్ ఆ సరుకు బేగా పంపించు పైకం సాయంత్రమిస్తా" ఇక్కడ సాబ్ అనేది ఉర్దూ పదం. సరుకు అనేది తెలుగు పదం. బేగా అనేది కన్నడ పదం. పైకం అనేది తెలుగు పదం.

శ్రీ సత్యసాయి జిల్లాలోని హిందూపురం మండలం, చారిత్రక మరియు భౌగోళిక ప్రాధాన్యత కలిగిన ప్రాంతం. ఈ మండలంలోని గ్రామాల పేర్ల వెనుక వివిధ చారిత్రక, మతపరమైన కారణాలు ఉన్నాయి.

హిందూపురం (మండల కేంద్రం) ;

మరాఠా సేనాని మురారి రావు ఘోర్పడే, తన తండ్రి బిరుదైన "హిందూ రావు" పేరు మీద ఈ పట్టణాన్ని నిర్మించినట్లు చరిత్ర చెబుతోంది. సంస్కృతంలో "హిందూ" అంటే సనాతన ధర్మ అనుచరులు, "పురం" అంటే నగరం అని అర్థం. ఇది ఆ కాలంలో హిందూ సంస్కృతికి కేంద్రంగా ఉండేదని కూడా భావిస్తారు.

ప్రధాన గ్రామాలు – వాటి నామ విశేషాలు ;

హిందూపురం మండలంలోని గ్రామాల పేర్ల వెనుక ఉన్న కొన్ని ముఖ్యమైన కారణాలు ఇక్కడ ఉన్నాయి.

చౌళూరు : ఇది హిందూపురం సమీపంలోని ఒక చారిత్రక గ్రామం. చోళ రాజుల కాలంలో ఈ ప్రాంతం వారి ఆధీనంలో ఉన్నందున "చోళూరు" అనే పేరు కాలక్రమేణా చౌలూరుగా మారినట్లు కొందరు పరిశోధకుల అభిప్రాయం.

గొల్లపురం/గోళ్లా పురం : ఈ పేరు భౌగోళిక మరియు సామాజిక నేపథ్యాన్ని సూచిస్తుంది. "గొల్ల" (యాదవ) సామాజిక వర్గం వారు అధికంగా నివసించడం వల్ల లేదా పశుపోషణ ప్రధాన వృత్తిగా ఉండటం వల్ల ఈ పేరు వచ్చినట్లు తెలుస్తుంది. ఇది వ్యవహారంలో గోళ్ళాపురంగా ఉంది.

దేవరపల్లె : "దేవర" అంటే దైవం లేదా గొప్ప వ్యక్తి అని అర్థం. స్థానికంగా ఉన్న పురాతన ఆలయాలు లేదా గ్రామ దేవతల ప్రభావంతో ఈ పేరు వచ్చి ఉండవచ్చు.

మణేసముద్రం : పూర్వ కాలంలో విజయనగర రాజులు లేదా వారి సామంతులు నిర్మించిన పెద్ద చెరువుల (సముద్రాల వంటివి) సమీపంలో వెలసిన గ్రామాలకు "సముద్రం" అనే తోక పేరు వచ్చేది (ఉదా: అనంతసాగరం, బుక్కరాయసముద్రం). మణేసముద్రం కూడా అటువంటి భౌగోళిక కారణంతోనే ఏర్పడింది.

శ్రీకంఠపురం : ఇది మతపరమైన నేపథ్యం ఉన్న పేరు. శివుని నామమైన "శ్రీకంఠ" పేరు మీద లేదా ఆ దైవానికి సంబంధించిన ఆలయం ఉండటం వల్ల ఈ పేరు స్థిరపడింది.

హిందూపురం మండలంలోని మరికొన్ని గ్రామాలు :

కిరికెర, చలివెందల–పూర్వం బాటసారుల కోసం "చలివేంద్రాలు" (నీటి సరఫరా కేంద్రాలు) ఇక్కడ ఉండటం వల్ల ఈ పేరు వచ్చినట్లు స్థానికులు చెబుతుంటారు. తుంగేపల్లె, తూముకుంట – నీటి పారుదల కోసం ఉపయోగించే "తూము" మరియు "కుంట" (చిన్న చెరువు) ఉన్న ప్రాంతం కాబట్టి ఈ భౌగోళిక పేరు వచ్చింది. బేవినహళ్లి (Bevina Halli) – కన్నడ భాషా ప్రభావంతో (కన్నడలో బేవు అంటే వేప) వేప చెట్లు అధికంగా ఉన్న గ్రామం అని అర్థం.

Cover Page

INTERNATIONAL JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY EDUCATIONAL RESEARCH
ISSN:2277-7881(Print); IMPACT FACTOR :10.16(2026); IC VALUE:5.16; ISI VALUE:2.286
Peer-Peer Reviewed, Refereed & Open Access International Journal - As per UGC Norms
(Fulfilled Suggests Parameters of UGC by IJMER)
Volume:15, Issue:4(2), April 2026
Scopus Review ID: A2B96D3ACF3FEA2A
Article Received: Reviewed: Accepted
Publisher: Sucharitha Publication, India
Online Copy of Article Publication Available: www.ijmer.in

హిందూపురం మండల గ్రామ పేర్లు చాలావరకు చారిత్రక నాయకులు, మత కార్పెర్లు, ప్రాంతీయ భౌగోళిక లక్షణాలు, తెలుగు భాషా ప్రభావాలతో ముడిపడి ఉన్నాయి.

చారిత్రక కారణాలు ;

హిందూపురం ప్రాంతం మరాఠా యోధుడు మురారి రావు చేత స్థాపించబడింది, అతని తండ్రి బిరుదు 'హిందూరావు' పేరు మీద ఈ పట్టణం ఏర్పడింది. మండలంలోని చౌళూరు, సడ్లపల్లి, కొట్నూరు వంటి గ్రామాలు మరాఠా సైన్యాల మకాం స్థలాలుగా ఉపయోగపడ్డాయి, టిప్పు సుల్తాన్ దండయాత్ర సమయంలో ఈ ప్రాంతం రక్షణా కేంద్రంగా మారింది. బ్రిటిష్ కాలంలో కొటిపి, మలుగూరు వంటివి వర్తక కేంద్రాలుగా, రైల్వే విస్తరణతో ప్రాముఖ్యత పొందాయి.

మత కారణాలు ;

గోళ్ళాపురం, శ్రీకంఠపురం వంటి పేర్లు హిందూ దైవాలు (గోళ్ళాముడు, శ్రీకంఠేశ్వరుడు) నుంచి వచ్చాయి, ఈ ప్రాంతంలో లేపాక్షి వీరభద్ర స్వామి ఆలయం ప్రభావంతో ఇవి ఏర్పడ్డాయి. సూగూరు (అంజనేయ స్వామి ఆలయం), దేవరపల్లి (దేవతల ప్రసాదం) వంటివి మత స్థలాలు, హిందూ భక్తి సంప్రదాయాలకు సంబంధించినవి. ఇస్లామిక్ ప్రభావాలు జమియా మసీదు ప్రాంతంలో కనిపిస్తాయి, కానీ గ్రామ పేర్లలో హిందూ ఆధిపత్యం ఎక్కువ.

ప్రాంత కారణాలు ;

మణేసముద్రం (మణి సముద్రం – రత్నాలు లేదా నీటి సరస్సు), చలివెందుల (చల్లని కాలువలు) వంటి పేర్లు బంగారు పైకప్పు ప్రాంతీయ భౌగోళికం, నీటి సమృద్ధిని సూచిస్తాయి. బేవినహళ్ళి (బేవి – బావి లేదా నీటి రంధ్రాలు), కొల్లకుంట (కొల్ల – కాలువలు) లాంటివి డ్రైల్యాండ్ లక్షణాలు, వ్యవసాయ ఆధారిత ప్రాంతాన్ని తెలియజేస్తాయి. రాక్షస తంబాలు, గోదవల్లి వంటి పేర్లు (సమీప గ్రామాలు) పురాణ భూములను సూచిస్తాయి.

భాషా కారణాలు ;

తెలుగు సంస్కృత ప్రభావంతో 'పల్లి' (పల్లె – గ్రామం), 'పురం' (పట్టణం) సూఫిక్స్లు కనిపిస్తాయి: సడ్లపల్లి, ముదిరెడ్డిపల్లి. కర్ణాటక సరిహద్దు ప్రభావంతో కన్నడ శబ్దాలు (కిరికెర్ – పక్షులు లేదా చిన్న గ్రామం) కలిసిపోయాయి. సంస్కృత రూపాలు (గోళ్ళాపురం – గోళ ం ఊరు) భాషా మిశ్రమాన్ని చూపిస్తాయి.

ముగింపు :

"హిందూపురం మాండలికం కేవలం ఒక యాస మాత్రమే కాదు, అది ఒక వ్యాపార సంస్కృతి. ఇక్కడ కుల వృత్తులు కనుమరుగవ్వకుండా ఆధునిక సాంకేతికతను (ముఖ్యంగా పట్టు పరిశ్రమలో) అందిపుచ్చుకోవడం విశేషం. హిందూపురం కుల మాండలికాలు ఆ ప్రాంతపు సామాజిక వైవిధ్యానికి నిదర్శనం. ఆధునిక విద్యా విధానం, పట్టణీకరణ మరియు ప్రసార మాధ్యమాల ప్రభావం వల్ల మాండలికాల్లోని గాఢత క్రమంగా తగ్గుతున్నప్పటికీ, ఆయా కులాల అంతర్గత సంభాషణల్లో ఇప్పటికీ ప్రాచీన పదసంపద సజీవంగా ఉంది. భాషలోని ఈ భిన్నత్వాన్ని కేవలం విభజనగా చూడకుండా, ఒక ప్రాంతపు భాషా సంపదగా గుర్తించాల్సిన అవసరం ఉంది. మాండలికాలను గౌరవించడం అంటే ఆయా కులాల సంస్కృతిని, అస్తిత్వాన్ని గౌరవించడమే. హిందూపురం ప్రాంతపు కుల మాండలికాలపై మరిన్ని శాస్త్రీయ పరిశోధనలు జరిగితే, తెలుగు భాషలోని మరిన్ని అరుదైన పదాలు, ప్రయోగాలు వెలుగులోకి వస్తాయి."

Cover Page

INTERNATIONAL JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY EDUCATIONAL RESEARCH
ISSN:2277-7881(Print); IMPACT FACTOR :10.16(2026); IC VALUE:5.16; ISI VALUE:2.286
Peer-Peer Reviewed, Refereed & Open Access International Journal - As per UGC Norms
(Fulfilled Suggests Parameters of UGC by IJMER)
Volume:15, Issue:4(2), April 2026
Scopus Review ID: A2B96D3ACF3FEA2A
Article Received: Reviewed: Accepted
Publisher: Sucharitha Publication, India
Online Copy of Article Publication Available: www.ijmer.in

ఆధార గ్రంథాలు :

వృత్తి పదకోశాలు & మాండలిక గ్రంథాలు :

1. భద్రిరాజు కృష్ణమూర్తి (సంపాదకులు), తెలుగు వృత్తి పదకోశం: కుమ్మరి, కమ్మరి (సంపుటం 1), తెలుగు అకాడమీ, హైదరాబాద్, 1974.

2. తూమాటి దోణప్ప, తెలుగు మాండలిక శబ్దకోశం, ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తు, హైదరాబాద్.

3. తెలుగు అకాడమీ, అనంతపురం జిల్లా మాండలిక భాషా స్వరూపం (మాండలిక అధ్యయన గ్రంథమాల), తెలుగు అకాడమీ ప్రచురణ.

భాషాశాస్త్ర గ్రంథాలు :

4. పి.ఎస్. సుబ్రహ్మణ్యం, ద్రావిడ భాషాశాస్త్రం, తెలుగు అకాడమీ, హైదరాబాద్.

5. కొత్తపల్లి వీరభద్రరావు, తెలుగుపై కన్నడ ప్రభావం, ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమీ.

ప్రాంతీయ చరిత్ర & సంస్కృతి :

6. చిలుకూరి నారాయణరావు, ఆంధ్రభాషా చరిత్రము, వావిళ్ల రామస్వామి శాస్త్రులు & సన్స్.

7. District Gazetteer, Anantapur District Gazetteers, Government Press (పాత కాలపు వృత్తి వివరాల కోసం).